

*Миле Ракић**

Институт за политичке студије, Београд

НЕКИ ОД ПРОБЛЕМА КАПАЦИТЕТА СРБИЈЕ У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА**

-Политичко-безбедносни и економски аспекти -

Сажетак

Један од битних задатака сваке државе јесте изградња сопствених капацитета међу које спада свакако и изградња безбедности као једног од њених најзначајнијих капацитета. По степену изграђености и функционалности система безбедности, а нарочито по начину решавања неких од актуелних проблема у и око државе, може се одредити стање и однос власти према систему безбедности у коме су грађани земље главни субјекат и објекат тог система. У раду се анализирају неки од најзначајнијих фактора од утицаја на развој капацитета безбедности земље, а нарочито развијеност демократије и економски фактор који су несумњиво изложени утицајима глобализације и интеграционим токовима.

Кључне речи: капацитет, држава, безбедност, привреда, економија, Република Србија, политика, власт

Организовање, уређење, функционисање, међудржавни односи, однос државе као владајућег апарата и уопште опстанак државе су питања од искона. Данас ова питања нису ништа изгубила на значењу – напротив. Одговоре везане за многа питања о држави покушали су дати многи теоретичари и филозофи како у прошлости тако и садашњи.

* Виши научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије Београд, а финансира га Министарство просвете и науке Републике Србије.

Међутим, и поред многобројних теорија о држави, њеној улози, значају, функционисању итд. готово парадоксално звучи да су до данас без прецизног одговора остала многобројна питања у вези државе. Ово је, пре свега, због промена у друштву до којих је довела наука, односно због развоја појединца, друштва па тако и саме државе, њене улоге, значаја и уопште перцепције државе. Данас једно од често постављаних питања везаних за државу јесте безбедност исте у условима транзиције, глобализације итд. Прецизније речено, „фокус будућих истраживања и саме перцепције државе и државног капацитета у смислу ангажовања субјеката државе – државних институција и других релевантних друштвених снага (друштвених група) у смислу узајамног мењања и организовања државе“.¹⁾

У суштини држава представља и извор је моћи како према другим државама тако и према сопственом становништву. Дакле, држава има свој „континуум“ на чијем се једном крају налази слаба држава (небезбедна држава), а на другом јака држава (безбедна држава). На овом месту важно је истаћи да држава има своју снагу која се одређује као „комбинација државне аутономије и државног капацитета, где се аутономија реферира на државну способност да, независно или насупрот широком спектру различитих друштвеним интересима, формулише властите интересе, (држава може бити независна у неким, а зависна у другим доменима); док се капацитет одређује као државна способност социјалне имплементације дистинктних стратегија за реализацију економских, политичких и друштвених циљева“.²⁾

Модерна држава има различиту улогу (функцију). Као базичне функције модерне државе се данас подразумевају 1. обезбеђење унутрашње и спољне безбедности, 2. обезбеђење одређеног нивоа легитимне репрезентације 3. обезбеђење богатства и благостања економске функционалности“.³⁾

1) Стојановић Ђ. Ђурић Ж. и Деспотовић Љ., „Концептуални оквир за анализу државног капацитета“, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2011, стр. 13.

2) Ибидем стр. 14.

3) Milliken J. Krause K., *State Failure, State Collapse and State Reconstruction. Concepts, Lesson and Strategies, Development and Change*, 33(%), 2002, str. 753-762

Поред ових карактеристика државе Мајкл Ман уважава марксистичко-веберијанску поставку Теда Скопола по којој држава обавља два основна сета задатака:⁴⁾

1. одржавање поретка и
2. надметање са актуелним или потенцијалним државама.

Осим наведених карактеристика државе могу се издвојити и следеће ништа мање важни механизми државе:

- 1) монопол контроле средстава за насиље или физичку принуду,
- 2) територијалност,
- 3) суверенитет,
- 4) конституционалност,
- 5) имперсонална моћ,
- 6) јавна бирократија
- 7) власт,
- 8) држављанство,
- 9) опорезивање.⁵⁾

Нема сумње да свака држава засебно тежи да буде идеална, између осталог и безбедна, не само према сопственом становништву него и у односу према другим државама. У смислу да ли је држава идеална (безбедна) или не неопходна је анализа неколико кључних области за које је држава директно одговорна. Према односу државе, односно према стању у тим областима од круцијалног значаја за егзистенцију државе, може се сагледавати да ли се заиста ради (по М. Ману) о деспотској или инфраструктурној држави то јесте моћи, где се деспотска моћ одређује преко могућности државне елите која доноси одлуку да у одређеном обиму предузима активности по сопственом нахођењу: без преговарања са цивилним друштвом, па чак и против његових институција. То је заправо моћ над цивилним друштвом, док инфраструктурна моћ манифестује капацитет државе да продре у цивилно друштво и да им логистичким елементима политичке одлуке, односно да посматра, контролише и координира спровођење властитих одлука. То је моћ да се утиче на цивилно друштво и да се централизује координација његових актив-

4) Mann M., „The Autonomous Power of the State: Its Origins, Mechanisms and Results u Hall J.A. (ed), States in History; Basil Blackwell, Oxford, 1986, стр.111.

5) Стојановић Ђ. Ђурић Ж. и Деспотовић Љ., Ибидем стр. 16.

ности преко властите инфраструктуре⁶⁾. Дакле, може се говорити о спремности државе и њеним капацитетима да решава одређену проблематику, односно успешност борбе за сопствену безбедност, односно за опстанак државе у савременим условима.

Квалитет и квантитет државних капацитета и однос према њима, а нарочито и пре свега, према привреди (између осталих) у условима глобализације и кризе западне привреде данас се најчешће и мери успешност функционисања сваке савремене државе.

КРИЗА КАПАЦИТЕТА ВЛАСТИ И/ИЛИ КРИЗА ЗЕМЉЕ

У суштини када се говори о Србији може се закључити да је она пре стотину година била знатно сиромашнија него данас, са знатно слабије образовном структуром становништва. Међутим, до наших дана сасвим је очигледно да се Србија модернизовала и привредно развила. Осим привредног развоја паралелно се развијала и демократија, која је оспоравана а нарочито у периоду (1903 – 1914. године) иако је објективно говорећи, демократски била знатно развијенија у односу на суседне државе. Дакле имала је узоран парламентаризам. О савременој демократији, односно парламентаризму у Србији може се говорити од 1990. године. Дакле, иако парламентарна држава о демократској држави се није могло говорити све до краја двадесетог века. Ово пре свега због „фалсификовања изборних резултата, медијске неслободе, прогањања неистомишљеника.....“. Тек после 2000-е године након „демократске промене“ настају суштинске промене у Србији у свим областима живота друштва и државе. Иако по тврдњама владе Србије и политичког руководства земље Србија је бременита променама чини се да многи релевантни показатељи данас не поткрепљују те оптимистичке изјаве. Чињеница је да је данас у Србији блокирано десетине хиљада предузећа због финансијске неликвидности, а приватизација великих државних предузећа се не ретко завршава пропадањем тих приватизованих предузећа, сматра се да је незапослено око милиони по радно способног становништва, а ако би се незапосленим третирали и оне особе које не раде на радним местима примерено својој стручној спреми онда тај број премашује 2,4 милиона незапослених од укупно око 6,5 милиона становника Србије. Такође, данас 70875 породица у Србији прима социјалну

6) Ман М., Ибидем стр. 113-114.

помоћ или прецизније 173.284 појединца. С друге стране запослено је око 300 хиљада пензионера (као додатна делатност) међу којима је највише пензионисаних војних лица, припадника МУП-а, возача...у суштини највише је оних који су имали бенефициран радни стаж. Неколико пута је у средствима јавног информисања указивано и на појаву да нпр. поједини професори универзитета раде (тезгаре) на 3 до 5 факултета итд. Због вођења погрешне економске политике која очигледно не даје добре резултате, јер политичке партије, односно економске елите по диктату политичких партија креирају економску политику. Ово такође и због очигледно несређеног привредног амбијента, јер се све осцилације у привреди изузетно неповољно рефлектују на целокупну слику Републике Србије. „Од краја 2008. године до краја 2010. године, што значи за само две године у Србији је без посла остало преко 400.000 људи⁷⁾ од тога је око 200.000 људи заиста остало без посла, а других око 200.000 односи се на оне који су престали да раде у тзв. сивој економији. Заstraшујући су подаци да је у Србији запослено свега око 1,8 милиона људи, при чему је њихова просечна зарада 375 евра и међу најмањим је на Балкану; преко 1,6 милиона пензионера има просечну пензију око 188 евра; број незапослених досегнуо је око милион људи; око 650.000 запослених нередовно прима плату; око 130.000 ради а не прима плату; преко два милиона грађана је изузетно сиромашно; више од 650.000 људи се налази испод тзв. границе сиромаштва или је на самој граници – а то значи да не може да задовољи ни најосновније потребе; око 80.000 људи храни се у народним кухињама. Пад животног стандарда је галопирајући. Са друге стране број богаташа у Србији расте. То су углавном јавни функционери и ранији богаташи који су због своје блиске везе са структурама на власти увећали своје богатство⁸⁾.

Оно што нарочито заслужује пажњу јесте чињеница да је стратегија за излазак из кризе актуелне политичке власти у Србији усмерена на задуживање у иностранству Међутим, од те исте власти се често може чути да Србија није у кризи. Рекли бисмо ипак да оном коме није јасно да смо у кризи није место ни у политици, ни у привреди ни у владајућем апарату земље. Очигледно је да привредног раста у Србији нема јер са оваквим растом привреде и

7) Снежана Грк: „Србија и Европска унија – кризе после кризе“, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2011, стр. 114-115.

8) Ибидем

задуженошћу потребно је на десетине година да изађемо из кризе или бар достигнумо степен развоја неких држава Европске уније.

Од малог је значаја што се ипак широм Србије полажу камени темељци на многим градилиштима или завршавају саобраћајнице (које су требале бити завршене пре неколико година) јер се чини да се ради о рачунима без покрића, односно у великој мери као својеврсној политичкој реклами. Рекло би се да се у Србији ништа суштинско не дешава, по питању привреде, јер видног привредног раста нема, а расте спољно задуживање.

Перцепција безбедносног ризика Републике Србије, не само када је реч о Косову и Метохији, се веома појачава и убрзава. Тим пре чудно је да актуелна политичка власт нема јасно означене приоритете решавања проблема. Јасно је да се, пре свега, мора решити ситуација у вези Косова и Метохије, а такође и привредна консолидација. За чуђење је да су у оптицају и неки други циљеви, а да нису решени ни ови фундаментални (горући) проблеми безбедности земље схваћене у њеном најширем појмовном значењу, тачније речено опстанак земље.

Перцепција односа према актуелној политичкој власти од стране грађана је веома дискутабилна и може се казати да грађани не уочавају искрену жељу актуелне политичке власти за служење народу већ само борбу за опстанак на власти (борба за фотелјом). У том смислу индикативан је пример борбе за регионализацијом управо оне странке која је у протеклих десетак година додатно централизовала нашу земљу. Такође, у Србији постоје тзв. проевропска партија која осуђује „српски национализам“, али јој не смета национализам суседних народа итд. Осим тога, ове странке су данас парламентарне, тачније речено, део су политичке већине у парламенту. У том смислу индикативан је и пример посете актуелног председника Србије Мађарској октобра 2009. године и похвале истог од мађарског председника Ласла Шољома јер је српски парламент донео Закон о националним саветима, за који је мађарски председник рекао да „пружа основу за културну аутономију Мађара који је правни оквир и за територијалну“.⁹⁾

Из овога се може закључити да се у Србији данас ради о дефициту свести до помањкања новца, што је уосталом случај широм света тј. у Европској унији, САД итд..Рекли бисмо да безбедносна

9) Момчило Суботић: *Српска Војводина и њене мањине*, Институт за политичке студије, Београд, 2011, стр. 118.

ситуација није критична, али перцепција дубине (суштине) кризе иде у правцу дубоке неравнотеже на свим пољима, а нарочито оне економске и социјалне из које се тешко може остваривати и одржавати стабилна безбедност и то посматрано на дужи временски период. Тако нпр. пензије па у добром делу и плате које се исплаћују из буџета се исплаћују новим задуживањем, продајом државне имовине иако је нормално да се то ради из средстава створених производњом на пример. Дакле, долазимо у стање дубоке неравнотеже и анксиозности грађана који сада морају да мисле о својој будућности на други начин иако се ради углавном о грађанима старије старосне доби. Ово директно доводи до настанка помањкања стабилне безбедности и неповерења према актуелној власти код истих, али и оних које они издржавају - њихову децу.

Због тога се може закључити да перцепција ризика Србије се стално повећава, а тај проблем се не може изразити ,дакле, само у високом дефициту већ у неповољним економским перформансама Србије, а нарочито на спор излазак из економске кризе као и због неконкурентности Србије на светском тржишту (извозу) итд.

Финансијски проблеми (по многим и могући финансијски банкрот) се може довести у везу са моралном незрелошћу. Морална недораслост већине грађана пред савременим економским, финансијским, привредним изазовима огледа се у битним односима, односно у ономе што се може назвати „етичким односима“, односима на раду, однос према имати, однос према времену, простору, о односу према читавом низу тзв. материјалних биолошких, економских вредности. Тим вредностима сваки грађанин мора управљати са вишег нивоа развијене демократије, слободе, свести, али је очигледно да је ту настао (постоји) „кратки спој“. Дакле, у извесном смислу човек губи контролу над својим животом јер на пример незна шта ће бити сутра (неизвесна будућност) и уопште грађани губе наду у бољи живот.

Искуства из прошлих криза указују да се са истом најбоље боре они грађани који раде, који су креативни, који уносе новине у послу итд. што је код нас недвосмислено онемогућено јер је велики број незапослених и оних који ће тек остати без посла. Ради се о диктату „одозго“. Са друге стране грађани сматрају да нису криви за привредну ситуацију у земљи и не одричу се лако вредности на које су навикли да имају и живе у складу са њима.

Међутим, оно што се највише чини интересантним јесте чињеница да ће Србија највероватније изаћи из кризе, али улази у депресију што је други (специфичан) облик кризе. Отплата спољног дуга се за сада одвија, али приметно са све већим потешкоћама. Кључ враћања спољног дуга се састоји у узимању нових кредита односно, новим кредитима враћамо старе дугове (кредите). Међутим, чини нам се да ни узимање кредита (задуживање) није највећи проблем. Знатно већи проблем је што то задуживање није у функцији раста производње, запошљавања, социјалне па и безбедносне стабилности. Очигледно је да актуелна демократска власт није успела да створи нове вредности, што је једино исправно са економског аспекта. Односно, није успела да направи (организује) привреду, друштво тј. државу која ствара бруто друштвени производ заснован на стварању нове вредности. Ово не само због општер стања привреде у земљи већ због укупног стања безбедности које недвосмислено упућује на потребу хитне промене политике, а нарочито оне која се односи на привреду земље. Међутим, за разлику од актуелне политичке власти тзв. опозиционе партије, које се надају доласку на власт управо тај модел привређивања тј. стварања нове вредности стављају као примарни циљ и задатак свога рада.

КАПАЦИТЕТИ СРБИЈЕ И НОВЕ ЗАМКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Може се закључити да актуелна политичка власт код нас данас се према тзв. ино утицајима односи са два аспекта. Један аспект представља „правдање“ лошег стања у земљи кризом привреде у свету, односно на глобалном нивоу. Други аспект представља управо ослањање на тај спољни свет у смислу узимања кредита (задуживања) од развијених држава запада. Међутим, *чињеница је да се економска криза данас не може назвати светском економском кризом* јер истине ради нису све државе света у кризи као нпр. Кина, Индија, Малезија, Русија, Куба, највероватније и Пољска и др.

Данас претпоставка функционисања финансијског система у земљи је питање неликвидности. Међутим, у Србији је веома значајна тзв. интерна неликвидност чији се узрок настоји објаснити светском тзв. економском кризом што је веома дискутабилно ако се зна да наша привреда није извозно оријентисана. Може се тако са великом сигурношћу закључити да привреда Србије не зависи много од светске привреде. Дугови Србије су настали након окто-

барских – демократских промена па до данас. Уосталом све државе бивше СФРЈ су данас задужене око 170 милијарди евра у односу на дуг из периода СФРЈ који је износио око 25 милијарди евра.

Према критеријуму Светске банке, високо задужена земља је она чији спољни дуг износи 80 процената бруто друштвеног производа. Србија је већ ушла у замку дужничке кризе која се упркос обећањима актуелне политичке власти о избављењу, ипак веома убрзава. Спољни дуг Србије на крају 2010. године износио је 23,78 милијарди евра. Главница спољног дуга је 23,5 милијарди евра, за наплату је доспело 1,5 милијарди евра, а само редовна камата на дуг је 270 милиона евра. Највећи део дуга је дуг актуелне владе према Париском клубу (1,9 милијарди евра), Међународној банци за обнову и развој (1,4 милијарде евра), Европској инвестиционој банци (864,8 милиона евра), Међународном монетарном фонду (449,5 милиона евра).¹⁰⁾ Уопштено говорећи учешће спољног дуга Србије у БДП-у стално расте¹¹⁾ што веома забрињава и знатно усложњава унутрашњу ситуацију у земљи у готово свим аспектима, а нарочито посматрано са аспекта безбедности. Такође се из наведеног може закључити да су економски капацитети Србије од којих практично зависи функционисање земље као и њена безбедност, су на веома ниском степену. Овакво стање недвосмислено може бити иницијална каписла за протесте грађана и уопште може доћи до испољавања грађанске непослушности, социјалних немира па и до испољавања разних облика насиља. Истине ради према критеријуму Светске банке, високо задужена земља је земља чији спољни дуг износи 80 процената БДП. У том смислу индикативан је пример да Србија није најзадуженија међу бившим државама СФРЈ. Поређења ради дуг у Великој Британији износи око 500 процената БДП, у САД 300 процената итд. Очекује се да ће раст БДП у Србији у наредном периоду бити око 3 процента што објективно износи знатно више него на пример у Португалији, Хрватској, Шпанији, Италији, Македонији итд. односно да Србија није у кризи али са оваквим степеном раста БДП треба много деценија да изађе из кризе.

10) Народна банка Србије 10.02.2011. година

11) Крајем децембра 2010. године учешће спољног дуга у БДП је износило око 80 процената. Званични државни подаци о јавном дугу Србије тј. његово учешће у БДП-у износи 41,5 процената што се разликује од података ММФ (44 процента)

Један од круцијалних проблема код нас је, чини се, што наша актуелна власт није у довољној мери свесна у каквој се ми ситуацији данас објективно налазимо и да су капацитети Србије (капацитети актуелне власти) за излазак из актуелне кризе веома сужењени. Ово тим пре што су политичари у Европи као и на западу, али и у Србији пре двадесетак година закључили да ће капитал боље владати народима путем тржишта него што би народи сами собом управљали путем демократије. Обзиром да су власт препустили капиталу Европска унија и САД су у ствари превелики део нове вредности која се ствара радом препустили капиталу, а премали део су задржали за себе чиме покушавају одржати државу у функцији – функцију државе а чиме се задовољавају потребе грађана. Осим тога та средства се нису издвајала (кумулирала) за будућност.

Република Србија данас бременита економском проблематиком ипак има резервну варијанту за излазак из кризе, а њу чине природна богатства земље за која су заинтересоване многе иностране корпорације, а што актуелној власти у Србији даје за право да ова богатства користи као специфичан капацитет земље за излазак из садашњег веома пољуљаног стања привреде.

Ово, пре свега, омогућава да се страни капитал, а пре свега западни, импутира и релативно брзо продре у Републику Србије. Ова импутација страног капитала, пре свега, одговарала је страним улагачима због стварања великог профита. У том смислу су индикативни кредити, односно камате под којима се задужују грађани, а које су међу највећим каматама у нашем региону и уопште у Европи. Најчешћи власници тих банака су инострани партнери. Такође, данас више нема сумње да је и сама Србија већ ушла у зону високе задужености и постаје зависник од страних финансијских средстава без икаквих назнака да би их могла вратити (по оцени Института за тржишна истраживања). Несумњиво је да уколико се настави овако задуживање земље и у будућности, у Србији се могу очекивати и политичке консеквенце о којима за сада ни са аспекта безбедности нема адекватног решења код нас али ни у другим државама. Вероватно се из тих разлога код нас знатно брже, али и масовније оснивају банке него производна предузећа...Ипак у обзир се мора узети и „чињеница да државе у транзицији нису имале јединствено трасиран пут преласка из једног у друго уређење па се због тога односи према економији и њеном значењу приступи-

ло на различите начине¹²⁾. Нарочито је индикативна заинтересованост страних улагача (профитера) у области саобраћаја како би се омогућио приступ и коришћење постојећих сировинских база са јефтиним радном снагом¹³⁾.

Такође, пољопривредна производња иако је у структури националне добити износила висок проценат, нашла се данас у веома тешком положају. Сиромаштво систематски притиска све привредне области, али и ванпривредне области, односно већ сада је јасно могуће препознати неке карактеристике социјалне кризе у Републици Србији.

Посебан је проблем сиромашење капацитета индустрије, али и пољопривреде услед чега пољопривредна газдинства, а нарочито она ситна у приватном власништву, задужују се најчешће не ради произвођачких циљева, интензивирање газдинства, већ ради попуне дефицита који су у пољопривредним домаћинствима стални, а допуњавају се, нормално само продајом земље по багателно ниским ценама и отпуштањем радне снаге. "На ова газдинства утиче тржиште рада и најамнине много више него тржиште пољопривредних производа....кредит је ту, дакле као средство одржавања физичког живота породице."¹⁴⁾

Успостављање владавине профита и његових власника је очигледно циљ оних снага на власти који такво стање желе да задрже трајно. Многе стварне промене које је неопходно и брзо извршити остају по страни јер владајућој елити одговарају само оне промене које воде јачању њиховог опстанка и репродуковању профита - увећању капитала. Истине ради данас „профит је основни покретач и циљ пословања, али није његова коначна сврха већ су то задовољства и срећа као и у другим личним и друштвеним делатностима. Концепција према којој су новац и профит сами себи сврха довела је до дубоке системске кризе која није само финансијска“¹⁵⁾

Дакле, материјални успех не треба схватити у нужној корелацији са срећом на отуда се може поставити питање стварне улоге

12) Ђурић Ж., Јовашевић Д. Ракић М.: *Корупција изазов демократији*, Институт за политичке студије, Београд, 2007, стр. 57.

13) Индикативан је случај бивше железаре у Смедереву где радници за 1 час рада данас добијају око 2 долара, док за исти посао садашњи власник Yuesstil у САД раднике плаћа преко 15 долара на час.

14) А. Вучо: *Аграрна криза у Југославији*, стр. 17.

15) Piter Senge: „Криза – претња и шанса“, Међународно саветовање, Загреб, 2009.

националног бруто производа као индикатора општег стања грађана и безбедности и општег напретка државе.

Истине ради мора се признати да је ипак најбољи начин за превазилажење сиромаштва у ствари привредни раст, односно од важности су сви фактори који утичу на раст привреде и тиме омогућавају бољи живот.

У суштини када се говори о унутрашњим проблемима који доводе до слабљења привредног раста па отуда и директног утицаја на сиромаштво становништва, мора се нагласити да на простору бивше СФРЈ постоји неправедна подела узрока сиромаштва. Свака прерасподела је у суштини проблематична, а нарочито расподела друштвеног богатства. У Србији данас недвосмислено егзистира огроман државни апарат чије учешће у трошењу буџета није мало, а при томе је и објективно говорећи, у многим сегментима и нерационално. Ово је нарочито значајно када се зна да је проблем и када је држава богата, а нерационално троши, али када је држава привредно слаба и нерационално троши онда то свакако представља озбиљан проблем.

Буџет кроз који се врши прерасподела пуни се тако што сви учествују у његовом пуњењу, а то је потреба за уједначавањем између сиромашних и богатих. Ту се такође може разматрати и питање од кога се узима и коме се даје из тог буџета што директно указује да је друга важна ствар у борби против сиромаштва управо управљање буџетом, а не само његово пуњење.

У том смислу пре пет година је на пример у Републици Србији урађена Стратегија за смањење сиромаштва која је имплементирана брже него неке друге стратегије урађене знатно пре ове стратегије. Чињеница је да је израда разних стратегија у Републици Србији као и других аката од изузетног значаја за њено функционисање и данас недвосмислено иде веома споро, а често то само остаје „стратегија на папиру“ и добра предизборна реклама. Дакле, уочава се мањак закона и других прописа, а може се закључити да се ради о инертности па и неефикасности државе по питању доношења и усвајања дефицитарних закона.

Улагање у привреду, као најважнији и сада веома проблематичан капацитет земље представља велики ризик при чему се овде не мисли само на слабије развијене државе већ и на оне најразвијеније. Када финансијски посредници купују финансијске производе са једном групом карактеристика, а продају их са другом врстом или

групом карактеристика, та разлика у карактеристикама излаже финансијске посреднике различитим ризицима.

Да би минимализовала ризике, финансијске институције – држава мора да узима у обзир привредни капацитет и ризик задужевања, ризик ликвидности, ризик извоза (девизног курса) и политички ризик¹⁶⁾, односно страни улагачи желе да обезбеде своја улагања у земље које имају развијену економску безбедност која обухвата мере и поступке државних органа и институција (део државних капацитета) којима се целокупни економски, природни, људски, научно-технолошки и др. потенцијали и ресурси земље ангажују и рационално користе за потребе безбедносне политике и стратегије.

Такође, да се уочити и успоравање интеграције (намерно или ненамерно) од стране других држава кроз наметање различитих услова итд. чије би прихватање могло изазвати одређене утицаје на политичко и безбедносно стање у земљи.

Може се такође уочити и пренебрегавање сопственог Устава и законских одредби при настојању интеграције у Европску унију. Свакако најзначајније у том смислу представља неопходност прилагођавања (условљавање) Републике Србије са потребом прихватања одређених закона и прописа Европске уније „неопходних“ ради компатибилности истих. При томе је потребно да Србија прихвати више од 100.000 разних законских одредби и прописа што ће несумњиво у великој мери изменити наше национално законодавство па и сам Устав земље.

Несумњиво је да су странке лидерски организоване олигархије које се суштински не боре за остварење прокламованих циљева у изборним надметањима. Политичке партије су монолитне и готово диктаторски уређене јер све зависи од њихових лидера који траже послушност од чланова своје партије.

Често је на сцени и иза сцене међусобно међустраничко „препуцавање“ у оквиру политике, а не очекивана борба за на пример стварање услова за социјалну једнакост, превазилажење сиромаштва, културног уздицања, националног јединства итд. Због тога „држава даје потпору странкама за финансирање изборних кампања зато што су странке важни чиниоци демократије и треба да

16) Ракић М.: „Финансијске институције и тржиште хартија од вредности“, *Пословна економија*, бр. 1, ФАБУС, Нови Сад, 2009 стр. 91.

сачувају своју самосталност. На тај начин се смањује могућност да разне интересне групе „купе“ услуге странака тако што ће им платити изборне кампање...И поред свега, финансирање изборних кампања је великим делом без ефективног надзора“.¹⁷⁾

Дакле, државни капацитети Србије се добрим делом стварају и формирају развијањем и коришћењем менталитета и карактера послушности према партијама и њиховим лидерима. Државни капацитет се одређује као „државна способност социјалне имплементације дистинктних стратегија за реализацију економских, политичких и друштвених циљева. Овоме треба додати да се успех за решења проблема политичког поретка може објаснити из три различита али међусобно повезана угла а један од њих је преко процеса друштвеног уговарања (либерална традиција) који денотира одрицање од неограничене слободе зарад живота у цивилном поретку као гаранту безбедности и простору са одређеном, незаобилазном политичком легитимношћу“.¹⁸⁾

Међутим, управо због тога многи грађани Србије очекују да ће њеним уласком у Европску унију нестати сви ови проблеми и да ће аутоматски доћи до пораста њиховог стандарда, нестанка корупције, међунационалних проблема ...односно настаће бољи живот за њих.

ЕКОНОМСКИ КАПАЦИТЕТИ И БЕЗБЕДНОСТ

Када се говори о организовању и функционисању система безбедности у савременим условима, односно у условима који захтевају често и радикалне промене система, неминовно је да трошкови тих промена морају бити примерени условима новог безбедносног концепта, а пре свега могућностима привреде земље. Међутим, данас се жели одговорити свим облицима угрожавања безбедности што намеће потребу (у пракси се то већ одавно ради), под одређеним условима и у одређено време, наглашенијег финансирања и активирања појединих „типова“ безбедности (безбедносних институција и субјеката безбедности)¹⁹⁾.

17) Гостовић Драган: „Изборни систем“, *Политичка ревија*, бр 4/2008, стр. 1279-1280.

18) Детаљније у Стојановић Ђ. Ђурић Ж. Деспотовић Љ.:Ибидем стр. 14.

19) Србија би у овој години требало да оствари привредни раст од 2 %, а у следећој 3 %, објавио је Међународни монетарни фонд у најновијој прогнози. У извештају ММФ се такође наводи да ће стопа инфлације у Србији ове године износити 11,3 одсто, док ће у 2012. ипак бити значајно мања и успорити на четири одсто, објављено на сајту Фонда, Танјуг, 20. 09. 2011.

У том смислу немогуће је пренебрегнути реверзибилност утицаја како безбедности на привреду тако и привреде на целокупно организовање и функционисање безбедности земље. Дакле, ради се о потреби и могућности издвајања за изградњу и функционисање система безбедности. Прецизније речено у питању је проценат издвајања новца из бруто домаћег производа. Због тога, између осталог, и постоје приоритети, односно потреба прилагођавања издвајања из буџета за потребе безбедности у складу са потребама савременог система безбедности.

Успех сваког система па и система безбедности условљен је објективним односом према релевантним околностима које опредељују основна решења у њему. Такав однос према њима неопходан је не само у фази постављања концепције система и при његовој конструкцији већ и трајно, за све време његовог постојања и функционисања у било којим условима. Ако се жели утврдити да ли једна друштвена творевина представља систем, неопходно је установити да ли постоји друштвена сврха (друштвени циљ који њоме треба да се постигне или да се постиже), да ли постоје одговарајуће активности помоћу којих се може постићи или постизати такав циљ и да ли постоје претпоставке и услови да се те активности реализују. У примарне услове спадају људи као друштвена снага (у нашем случају субјекти безбедности)

Безбедност сваке земље условљена је њеном економском моћи. У настојању идентификовања и дефинисања основних доктринарних ставова Републике Србије, поред осталих, неминовно се полази и од економских чинилаца. Економска способност земље представља најбитнији предуслов ваљане припремљености и способности земље за супротстављање свим облицима угрожавања безбедности. Величина и опремљеност субјеката безбедности, а нарочито конвенционалних – полиције, војске итд., зависе не само од стварних и реалних потреба, него и од економске моћи земље.

Према схватању енглеског научника Ричардсона, који је у области маматамизације формулисао тезу да свака од две државе једна за другу представља ратну опасност пропорционално размерама сопственог наоружања помноженог са коефицијентом одбране, док је угроженост од друге стране пропорционална наоружаности те стране, помноженој са коефицијентом одбране. Ричардсон коефицијент одбране дефинише на следећи начин: „Претпостављајући да су други елементи једнаки, коефицијент одбране

остаје пропорционалан „величини“ одређеног народа мереној не размерама територије, већ кроз призму све веће функције становништва и привреде²⁰⁾.

Са становишта нашег развика ваља још једном нагласити неопходност да међу елементима система мора да постоји одговарајући однос који обезбеђује да су они у систем укључени са рационалном сврхом, да су и сами адекватно уређени и да се налазе у адекватној повезаности и међузависности. Када се, у том смислу, анализира систем безбедности ова уређеност и рационалност се може сасвим прецизно доказати, као уосталом и за друге системе.

Природа или садржај конкретних односа између елемената, односно односа у оквиру самих елемената, опредељује се њиховим особинама. Уређивање односа међу елементима система и унутар њих, по правилу, врши се нормативно-правно или доктринарно.

У људском друштву постоји велики број система. Но, не онолико колико друштво има циљева (потреба за њима) јер је за изградњу система потребан висок степен друштвене организованости и усаглашености интереса различитих друштвених структура. Пре свега, од изузетне важности је обезбедити логистику тим системима.

У данашњим привредним условима код нас, али и у земљама у окружењу, тешко је претпоставити да се могу испоштовати сви финансијски захтеви система безбедности. Међутим, и те захтеве је могуће разматрати као примарне или секундарне (зависно од степена угрожавања) приоритете нпр. Но чињеница је да би у том случају постојала ограничења у њиховом финансирању, а што би се свакако могло уочити и у другим областима.

Дакле, када би се и испоштовали финансијски захтеви према систему безбедности, а запоставили захтеви других корисника буџета државе неминовно би се могло очекивати погоршање степена стабилности безбедности у земљи. Дакле, остварити „обавезе“ према систему безбедности у потпуности могло би се остварити само у условима делимичног или потпуног неиспуњавања обавеза према другима што готово по правилу у садашњим економским условима може довести и до настанка озбиљног друштвеног конфликта у крајњем случају. У том смислу неопходно је истаћи да „од свих типова утицаја на појединце групе и масе, насиље је, без

20) Преузето из Јежи Вјатр, *Социологија војске*, ВИНЦ, Београд, 1987, стр. 67.

сумње, један од најефикаснијих. Међутим, страх од насиља је вероватно још јачи од насиља самог, изазивајући различите психолошке последице и делујући погубније од било каквог физичког притиска или насиља²¹⁾.

Такође, јасно је да се данашња економска криза негативно одражава на целокупан привредни систем земље, а тај негативан утицај ће се одразити и на систем безбедности. Овоме треба додати чињеницу да у свакој кризи долази до повећања ризика и претњи по безбедност државе, а нарочито унутрашње безбедности. Међутим, за могућност оружаног угрожавања спољне безбедности наше земље се може казати да је за сада објективно минимална, али може доћи до тзв. асиметричних претњи.

Чињеница је да свака криза продукује повећање стопе криминала, али и неких других социјално-патолошких појава криминалног карактера. Ово сасвим сигурно мора имати и утицај на потребу већег ангажовања субјеката безбедности, а пре свега полиције. Такође, веће ангажовање полиције, пре свега у квантитативном смислу, значи и опасност од чешћег напада на припаднике полиције, али и на институције државног система што онда објективно представља повећану претњу безбедности.

Оно што је у таквим условима неопходно чинити јесте да се омогући остварење предвиђених реформи у систему безбедности и одбране. Примарно је да се обезбеди у просеку за нпр. одбрану 2,4 процента БДП. У противном свако смањење издвајања за потребе система безбедности значи заустављање модернизације субјеката и институција безбедности, а пре свега модернизација опреме и средстава припадника полиције и војске, њихове обуке итд. Нарочито се финансирањем морају обухватити сва она предузећа која производе одређене производе за полицију и војску и омогућити њихов континуиран рад, а тако и континуирано снабдевање полиције и војске.

Због тога државна власт мора, у циљу испуњења својих обавеза према буџетским корисницима, играти кључну улогу, а нарочито код нас у условима тржишно организоване привреде, своју активност мора усмерити, пре свега, на остваривање дугорочних интереса и потреба. При томе, у негативном смислу делује сазнање да је тек недавно Република Србија добила нову Стратегију безбедно-

21) Гаџиновић Радослав: „Дефинисање насиља“, *Српска политичка мисао*, бр. 4/2008, стр. 155.

сти, а још увек нема нпр. доктрину или концепцију безбедности те да нема јасно одређене националне циљеве ни вредности, стратегију развоја итд. услед чега је тешко вршити дугорочне прогнозе и предвиђања која би у многоме омогућила и растерећење „нерационалног“ издвајања средстава за безбедност.

Супротно потребама одређења стратегије безбедности држава често узима кредите и оне из иностранства за подмиривање приспелих потраживања корисника буџета па тако и за подмиривање потреба финансирања система безбедности. Ово задуживање се радило истина и раније док је још постојала СФРЈ нпр. седамдесетих година, када је земља неконтролисано улетела у огромни екстерни дуг. Посебно је интересантно што је тај дуг настао неконтролисаним увозом капитала у оквиру једне аутархичне концепције развоја. Обзиром да и данас политичку власт чини коалиција политичких странака на челу најјаче међу њима (Демократска странка) која на кључним местима поставља најчешће чланове из сопствених редова.

Задуживања у иностранству су и данас присутна у рекли бисмо великој мери, али се у овом случају ради о „позајмицама“ које ће кад-тад требати вратити. Осим тога све чешће се постављају питања на које рачуне су уплаћена средства од продаје (приватизације) државних предузећа и о којој суми новца се ради. Тако многи постављају питање везано за контролу над иностраним дугом (Бранко Драгаш 2009) и о динамици којом пристижу отплате тих дугова. У савременим условима објективно речено, тешко је замислити привредни развој било које земље без економских односа са иностранством. Наиме, светска привреда је доведена у јединствен систем међузависности, тако да без уважавања промена у окружењу нема напретка у производним снагама. Међутим, познато је такође, да тежња за укључивање у светску поделу рада и међународно тржиште доводи до међусобног повезивања економија појединих земаља, развоја узајамног поверења па и безбедности итд, али и до све веће зависности мање развијених земаља од индустријски супериорних и високо развијених земаља, а то опет има другачији утицај на безбедност земље.

Индикативна је чињеница да ни до данас након избијања привредне кризе није извршена анализа који су то државни органи и контролни механизми заказали, односно пропустили да на време упозоре на штетне процесе који ће настати и који ће се одвијати.

Рекли бисмо да је ова ситуација настала, пре свега, због тога што се многе одлуке о овим питањима па и питањима која се односе на стање и функционисање безбедности, доносе на један аморфан начин при чему се не инаугурише рад оних институција чији је рад усмерен ка дугорочним интересима државе (научне установе нпр.) при чему се рад и допринос таквих установа девалвира.

Капацитети привреде, не само у Србији, одлучујуће утиче на безбедносне капацитете земље, а нарочито на организовање и функционисање система безбедности..

До сада се привредни капацитети и уопште функционисање привреде нису разматрали као могућност угрожавања безбедносног капацитета земље.

Међутим, појавом тржишне привреде у први план се ставља безбедност земље., а када се говори о угрожавању безбедности пре свега се мисли на могућност угрожавања безбедносних капацитета земље. При томе, настанком привредне кризе како у свету, тако и у нашој земљи многи привредни (производни) капацитети су нестали. С друге стране, због смањења броја запослених директно је дошло до повећања капацитета угрожавајућих фактора безбедности, а нарочито оних унутрашњих капацитета.

Овове треба додати да се као излаз из настале кризе веома брзо, као једна од могућности изласка из кризе, указала могућност кредитирања грађана. Овај систем се одавно примењује у САД, Великој Британији и др. западним развијеним државама (неолиберални концепт привреде). Код нас је овај модел изласка из кризе релативно споро примењен, али се показао као веома ризичан. Многи грађани су своју економску ситуацију хтели да побољшају управо узимањем „повољних“ кредита који су се релативно лако добијали и још увек добијају. Данас се показало да многи грађани те кредите нису у могућности да врате из више разлога. Међутим, кредити су углавном били хипотекарног карактера те су многи грађани због немогућности да те кредите врате остали и без основних средстава за живот (најпроблематичније је останак без „крова над главом“), односно њихова егзистенција је доведена у нимало завидан положај.

Познато је да свака криза, а нарочито привредна криза, доводи до повећања криминалних радњи па чак и до испољавања одређених облика насиља према држави. Кад се говори о насиљу онда се може казати „нема краја насиљу као што нема краја ни слободи.

Дакле нема крајњега у насиљу и нема есхатологије насиља, што значи да од насиља нема избављења“. Ово наводи на закључак да стабилне безбедности нема, а нарочито у условима постојања кризе у држави било које врсте. Власт сваке савремене државе па тако и Србије, својим чињењем мора обезбедити за своје грађане апсолутно све како би се сузбили, или барем ставили под контролу, сви извори угрожавања њихове безбедности, а данас то значи превазилажење или ублажавање последица привредне кризе у земљи.

Ако се пође од просте претпоставке да ће криза нестати за онолико времена колико је и настајала онда се може говорити о ситуацији која може продуковати угрожавање унутрашње безбедности на дужи временски период. Дакле, грађани доведени на ивицу егзистенције могу објективно представљати безбедносни ризик и безбедносни проблем са несагледивим последицама и то на дужи временски период.

У том контексту и субјекте безбедности је могуће посматрати и као део друштвеног система који такође осећају све негативне последице настале привредне кризе. Они такође, притиснути професионалном проблематиком која се у кризним ситуацијама веома усложњава и повећава, могу испољити одређене реакције као и сви други грађани земље. Никако се не мисли при томе на испољавање екстремних реакција, него на повећање укупног страха од неизвесности и проблематике сложене ситуације у којој свакако борба за сопствену егзистенцију, егзистенцију породице итд. представља једини циљ. Дакле „од свих типова утицаја на појединце, групе и масе, насиље је, без сумње, један од најефикаснијих. Међутим, страх од насиља је вероватно још јачи од насиља самог, изазивајући различите психолошке последице и делујући погубније од било каквог физичког притиска или насиља.

Дакле, унутрашња безбедност државе, због проблематике настале у привреди може бити угрожена на три начина:

- немогућност финансирања постојећег система безбедности и нарочито њених институција услед чега може бити смањена безбедносна моћ државе на супротстављању унутрашњим и спољашњим облицима и изворима угрожавања,
- продукција извора, облика и носилаца угрожавања безбедности (нпр. пораст криминалних дела услед незапослености, неповерење у званичне државне органе итд.)

– немогућност имплементације и потпуне сарадње са субјектима безбедности других држава

Дакле, као и у многим другим комплексним ситуацијама неопходно је предузимати многе радње које различито треба да делују у различитим смеровима, а све у циљу превазилажења привредне кризе и очувања стабилне безбедности државе.

У методологији (одабиру) примене појединих радњи и поступака долази до различитих резултата и процена ефеката тих предузетих радњи и поступака, али се аутору овога текста чини да ће превагнути они који поспешују, пре свега, ограничавање и рационализацију издвајања за финансирање безбедности. Како се несумњиво ово односи на предстојећи релативно дуг временски период, систем безбедности ће морати да се прилагоди, односно мораће да постане максимално ефикасан и рационалан (штедљив).

Другачији приступ финансирању система безбедности у периоду привредне кризе у земљи довело би до не само додатног притиска на привредни систем, односно издвајања из буџета већ би сасвим сигурно дошло и до слабљења самог система безбедности и целог друштва.

*

* *

Потреба за даљим јачањем безбедности земље један је од основних задатака и циљева економског развоја наше земље. У остваривању тих задатака и циљева посебно место има привредна развијеност земље, односно могућност финансирања система безбедности. Важан аспект будуће стратегије превазилажења привредне кризе ће морати да буде његово координирање (финансирање) са алтернативним вредностима и начинима остваривања крупних и у овом временском периоду приоритетних националних и других глобалних друштвених циљева. Улагање у привреду, као најважнији и сада веома проблематичан капацитет земље представља велики ризик не само код нас већ и у најразвијенијим државама. Јасно је да Србија има потенцијала да развија своје државне капацитете и у условима интеграција међутим, садашње стање тих капацитета је на ниском нивоу што проузрокује многобројне проблеме од којих међу значајније спада и проблем унутрашње и спољне безбедности земље. Када је реч о алтернативама изласка из овог стања односно о јачању капацитета државе, треба нагласити ону која је код нас заживела релативно касно, а која је у нашој

политици безбедности, односно система безбедности била непотребно игнорисана, а односи се на сарадњу, развијање и коришћење иностраних веза и искустава субјеката безбедности. У суштини трасирати будућност безбедности као једног од капацитета земље одувек је био веома сложен и тежак задатак. Нарочито је ова проблематика присутна данас када је привредном кризом захваћена и узбуркана и међународна и унутрашња ситуација, односно безбедност схваћена у најширем појмовном значењу. О тако комплексном сплету проблема, као што је нпр. развој система безбедности мораће се секвенционално одлучивати. Сасвим је сигурно да је већ сада потребно доносити одлуке и спроводити мере којима ће се решавати битни проблеми и који ће оставити довољно широк круг опција за евентуална нова (каснија) одлучивања.

У том смислу неопходно је решавати питања везана за систем безбедности која се односе на потребу одстрањивања утицајних фактора на изградњу и функционисање свих капацитета земље. Обзиром да је у Републици Србији заживео вишестраначки парламентарни систем и тржишна привреда неопходно је и даље радити на онемогућавању утицаја на система безбедности односно на субјекте безбедности, а нарочито страначких утицаја. Са становишта потребе развоја свих капацитета земље, па тако и система безбедности, потребно је још једном нагласити неопходност да међу свим елементима друштвеног система мора да постоји одговарајући однос који обезбеђује да су они у систем укључени са рационалном сврхом, да су и сами адекватно уређени и да се налазе у адекватној повезаности и међузависности. Природа или садржај конкретних односа између елемената, односно односа у оквиру самих елемената, опредељује се њиховим особинама. Уређивање односа међу елементима система и унутар њих, по правилу, врши се нормативно-правно или доктринарно. У људском друштву постоји велики број система. Но, не онолико колико друштво има циљева јер је за изградњу система (капацитета земље) потребан висок степен друштвене организованости и усаглашености интереса различитих друштвених структура, али и способност, пре свега актуелне политике као и привреде да све системе и финансира. Успех сваког система па и система безбедности условљен је објективним односом према релевантним околностима који опредељују основна решења у њему а која су битна за његово функционисање. Полазећи од сасвим реалне претпоставке да у парламенту Републике Срби-

је постоји општи консензус о кључним питањима безбедности, на Влади је да обезбеди потребно континуирано финансирање система безбедности, а то значи и да припреми такву привреду која ће пунити буџет који ће се подударати са садржином и суштином консензуалног скупштинског опредељења о политици безбедности. Стање привреде у земљи наметаће у наредном периоду да се ови захтеви у Влади и парламенту веома заостре, што намеће потребу да се у наредном периоду мора посветити посебна пажња програмима развоја земље и уопште развоју њених капацитета.

Mile Rakic

SOME OF SERBIAN CAPACITY PROBLEMS IN MODERN CONDITIONS

-Political and economic aspects of security-

Summary

One of the important tasks of every state is building its own capacities which include building security certainly as one of its most important capacities. By the degree of development and functionality of the system security, especially in the way of solving some of the current problems in and around the state, we can determine the condition and the authorities' attitude towards the security system in which citizens of the country are the main subject and the object of that system. This paper analyzes some of the most important factors influencing the development of the capacity of the country's security, particularly development of democracy and economic factors that are undoubtedly exposed to influences of globalization and integration.

Key words: capacity, state, security, economy, Republic of Serbia, policy, government.

ЛИТЕРАТУРА

- Aleksis de Tokvil: „On War, Society and the Military“, *War, Studies from Psychology, Sociology and Anthropology*, London, 1964.
- Belančić Milan: *Nasilje*, Medijska knjižara Krug, Beograd, 2004.
- Ch. Moskos: *The American Enlisted Man*, Russell Sage Foundation, N.Y., 1973.
- Kuhlmann J.: *Military and Society in the 21 Century*, Oxford University Press, Oxford, 2000.
- Mann M., „The Autonomous Power of the State: Its Origins, Mechanisms and Results“, u: Hall J.A. (ed), *States in History*; Basil Blackwell, Oxford, 1986.

- Milliken J. Krause K., *State Failure, State Collapse and State Reconstruction*, Basil Blackwell, Oxford, 2002.
- Piter Senge: „Криза – претња и шанса“, Међународно саветовање, Загреб, 2009.
- „The Emergent Military: Civil , Traditional or Plural Pacific“, *Sociological Review*, 1973.
- Tullock Gordon: *Организација модерне федералне државе*, Институт економских наука и Економика, Београд, 1962.
- Вјатр Јежи: *Социологија војске*, ВИНЦ, Београд, 1987.
- Вучо А.: *Аграрна криза у Југославији*, Београд.
- Гаћиновић Радослав: „Дефинисање насиља“, *Српска политичка мисао*, 4/2008. Гостовић Драган: „Изборни систем“, *Политичка ревија*, бр 4/2008.
- Ђурић Ж., Јовашевић Д., Ракић М.: *Корупција изазов демократији*, Институт за политичке студије, Београд, 2007.
- Кенеди Пол: *Припрема за двадесет први век*, Службени лист“ Београд, 1997.
- Маџар Љубомир: „Алтернативе преструктурирања одбрамбеног система“, *Нови светски поредак и политика одбране*, СМО, 1993.
- Молнар Томас: *Либерална хегемонија*, СКЦ, Београд, 1996.
- Момчило Суботић: *Српска Војводина и њене мањине*, Институт за политичке студије, Београд, 2011.
- Пандуревић Винко: *Социологија војске*, Српско Сарајево, Универзитет у Српском Сарајеву, Сарајево, 1999.
- Пју Мајкл: „Грађанско друштво и сектор безбедности“, *Војно дело*, бр. 4-5/2002, Београд.
- Снежана Грк: „Србија и Европска унија – кризе после кризе“, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2011.
- Стојановић Ђ., Ђурић Ж., Деспотовић Љ., „Концептуални оквир за анализу државног капацитета“, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2011.
- Тофлер Алвин Хајди: *Рат и антират*, Паидеја, Београд, 1998.

Resume

The need for further strengthening the security of the country is one of the main tasks and goals of economic development in our country. In achieving these objectives and goals, economic development of the country, or the possibility of funding the security system, occupies special place. An important aspect of future strategies to overcome the economic crisis will be its coordination (finance) with alternative values and ways of achieving national priorities and global social goal. Investment in the economy as the most important and now very problematic capacity of a country is a major risk not only in Serbia, but also in

most developed countries. It is clear that Serbia has the potential to develop its national capacities and in terms of integration, however, the current state of the capacity is low and it causes many problems among which is the most significant the problem of internal and external security of the country. When we talk about alternatives to get out of this situation and the to strengthen the capacity of the state, it should be noted the idea which came to life relatively late in our country, that is idea that our security policy and security system were unnecessarily ignored, and refers to the cooperation, development and using of international relations and experiences of other subjects of the security. In fact, tracing the future of security as one of the country's capacity has always been very complex and difficult task. In particular, these issues are specially presented today when the economic crisis and turmoil affects the international and domestic situation, and security concepts are understood in the broadest sense. A cluster of such complex problems, such as, for example development of the security system will have to be decided sequentially. In this respect, it is necessary to resolve issues related to security system in order to remove influential factors for the construction and functioning of all capacities of the country. Considering that the Republic of Serbia is multi-party parliamentary system and market economy, it is necessary to continue working on disabling the security system to be influenced by some subjects of security, particularly by the influence of the political parties. From the standpoint of capacity development needs of all countries, including the security system, it is important to stress the necessity that all elements of the social system must be in the corresponding relationship that ensures that they are involved in a system with a rational purpose that they are adequately equipped and they are in adequate connectivity and interdependence. The nature and content of specific relationships between the elements and relationships within the elements themselves, chooses their properties. Regulation of relations between elements of the system and within them, should be normative-legal or doctrinal. There is large number of systems in society, but not as much as society has goals. The construction of the system (state capacity) requires a high degree of social organization and harmonization of interests of different social structures, but also the ability of the current policies and the economy to finance all the systems. The success of any system including security system is conditioned by the objective attitude towards the relevant circumstances

determined with the basic solution that is essential for its functioning. Starting from the very realistic assumption that there is a general consensus on key security issues in the Parliament of the Republic of Serbia, the Government should provide continuous funding of the security system and that means to prepare such an economy that will fill the budget, that will match the content and substance of consensual Assembly's commitment to security policy. Economic conditions will make these requirements to the Government and Parliament more tighten imposing the need of paying special attention to the country's development programs and the development of its capacity.

Овај рад је примљен 3. октобра 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 11. новембра 2011. године.